

Οδύσσεια : ΕΝΟΤΗΤΑ 14 (ι 240-512)

Οδύσσεια : ΕΝΟΤΗΤΑ 14 (ι 240-512)

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. "Η είσοδος του Οδυσσέα και των συντρόφων του στη σπηλιά του Πολύφημου" (240-254)
2. "Ο ερχομός του Κύκλωπα" (255-277)
3. "Ο Οδυσσέας ζητά από τον Κύκλωπα φιλοξενία" (278-299)
4. "Ο Κύκλωπας καταβροχθίζει δύο συντρόφους" (300-330)
5. "Ο Οδυσσέας ελέγχει την οργή του" (331-352)
6. "Το σχέδιο του Οδυσσέα" (353-372)
7. "Η τύφλωση του Πολύφημου" (373-444)
8. "Ο τυφλός Πολύφημος μένει αβοήθητος" (445-459)
9. "Η έξοδος από τη σπηλιά" (450-512)

ΠΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Α) στ. 253-254 : Ο Οδυσσέας λέει ότι θα ήταν συμφερότερο να άκουγε τους συντρόφους του και να έφευγαν από τη σπηλιά. Έτσι προετοιμαζόμαστε να ακούσουμε τις περιπέτειες που θα ακολουθήσουν μόλις εμφανιστεί ο Κύκλωπας.

**Β) στ. 300-304 : η αλαζονική στάση του Πολύφημου (ΥΒΡΙΣ)
προαναγγέλλει την τιμωρία του (NEMESIS)**

**Γ) στ. 503-506 : τα λόγια του Κύκλωπα προοικονομούν τα βάσανα που
θα περάσει ο Οδυσσέας.**

ΕΠΙΚΗ ΕΙΡΩΝΕΙΑ

**Α) στ. 314-316 : Ο Οδυσσέας λέει στον Πολύφημο ότι το καράβι του
έχει καταστραφεί και πως τάχα δεν έχει άλλους συντρόφους, ενώ εμείς
ξέρουμε πως αυτό είναι ψέμα.**

**Β) στ. 393-396 : ο Πολύφημος πίνει με ευχαρίστηση το κρασί που του
προσφέρει ο Οδυσσέας, ενώ εμείς γνωρίζουμε πως η προσφορά του
κρασιού ήταν μέρος του σχεδίου της τύφλωσης του Κύκλωπα.**

**Γ) στ. 409-410 : Ο Οδυσσέας λέει στον Πολύφημο ότι ονομάζεται Ούτις,
ενώ εμείς ξέρουμε ότι αυτό είναι ψέμα.**

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ

**Είναι αναγκαίο ο Οδυσσέας και οι σύντροφοι να βρουν ένα δόλιο τρόπο
για να τυφλώσουν τον Κύκλωπα και να βγουν από τη σπηλιά. Μας
φαίνεται λογικό το ότι είχαν μαζί τους κρασί για να το προσφέρουν ως
αντίδωρο, σύμφωνα με την ομηρική φιλοξενία, κάτι που τελικά
εξυπηρέτησε τα σχέδιά τους.**

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

**Α) αναδρομική αφήγηση (flash back) : Ο Όμηρος είχε ξεκινήσει την
αφήγηση της Οδύσσειας από τη μέση (in medias res), μετά από
υπόδειξη της Μούσας. Από τη ραψωδία ι ως τη ραψωδία μ, ο Οδυσσέας
αφηγείται τις περιπέτειές του από τη στιγμή που έφυγε από την Τροία
ως τη στιγμή που έφτασε στο νησί της Καλυψώς.**

**Β) πρωτοπρόσωπη αφήγηση : ο Οδυσσέας αφηγείται τις περιπέτειές
του, κάτι που κάνει την αφήγηση πιο δραματική.**

Γ) περιγραφή : π.χ. της σπηλιάς

Δ) διάλογος : μεταξύ Οδυσσέα και Κύκλωπα, προβάλλονται έτσι με δραματικό τρόπο τα συναισθήματα και οι ιδέες των πρωταγωνιστών.

Ο ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΟΣ

Η περιπέτεια του Οδυσσέα στο νησί των Κυκλώπων μοιάζει με παραμύθι γιατί :

Α) ο πρωταγωνιστής είναι ένα τέρας

Β) η σκηνή διαδραματίζεται σε ένα φανταστικό μέρος

Γ) συγκρούεται ο καλός (Οδυσσέας) με τον κακό (Πολύφημο)

Δ) νικητής βγαίνει ο καλός και αδύναμος, άρα υπάρχει αίσιο τέλος (happy end)

Η ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ – Η ΙΚΕΣΙΑ

Όπως και σε προηγούμενα αποσπάσματα, έτσι και σε αυτό προβάλλονται οι δύο πολύ σημαντικοί θεσμοί της ομηρικής εποχής : αυτός της φιλοξενίας και αυτός της ικεσίας. Ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί του παρουσιάζονται στον Πολύφημο ως ικέτες και επικαλούνται τον ξένιο Δία, ζητώντας φιλοξενία (293-297). Ο Πολύφημος θα έπρεπε να πράξει ό, τι ο Τηλέμαχος στον Μέντη ή η Ναυσικά στον Οδυσσέα. Όμως ο Κύκλωπας, όχι μόνο δεν περιποιήθηκε τους ικέτες, αλλά καταβρόχθισε κάποιους από αυτούς και σκόπευε να τους φάει όλους!

ΥΒΡΙΣ-NEMESIS-ΤΙΣΙΣ

Η υβριστική συμπεριφορά του Πολύφημου, που είδαμε πιο πάνω (ύβρις) προκάλεσε την οργή των θεών και την τιμωρία του με την τύφλωσή του (νέμεσις, τίσις). Έτσι επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά το σχήμα που υπάρχει συχνά στα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.

ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

Η νίκη του έξυπνου, πολυμήχανου και θαρραλέου Οδυσσέα στην αναμέτρησή του με τον πελώριο και δυνατό Πολύφημο αναδεικνύει τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της Οδύσσειας και τονίζει το ότι ο άνθρωπος μπορεί να πετύχει τα πάντα στηριζόμενος στις πνευματικές και ψυχικές του ικανότητες.

ΤΥΠΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

εγώ αποκρίθηκα...λόγια (284) : τυπική έκφραση

έτσι του μίλησα...μ' άσπλαγγο φυσικό (299) : τυπική έκφραση

αμέσως αποκρίθηκα (312) : τυπική έκφραση

κοσμοσείστης Ποσειδών (314) : τυπικό επίθετο

θεία Αυγή (339) : τυπικό επίθετο

θείο ποτό (386) : τυπικό επίθετο

έτσι του μίλησα...την απάντηση (411) : τυπική έκφραση

Κι εκείνοι ανταπαντώντας...αγόρευαν (456) : τυπική έκφραση

μεγάλου Δία (458) : τυπικό επίθετο

δεσποτικό πατέρα σου (459) : τυπικό επίθετο

φάνηκε ρόδινη...Αυγή (485) : τυπική έκφραση

δυνατός Πολύφημος (495) : τυπικό επίθετο

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

1. Οδυσσέας : η περιέργειά του να γνωρίσει τον Κύκλωπα βάζει σε περιπέτειες τον ίδιο και τους συντρόφους του. Είναι γενναίος, αν και αισθάνεται σε κάποιο σημείο φόβο (282-283). Αναλαμβάνει ως αρχηγός και ήρωας να μιλήσει αυτός στον Πολύφημο και εκφράζει το σεβασμό του προς τους θεούς (ικεσία, επίκληση ξένιου Δία). Όταν διαπιστώνει τις προθέσεις του Κύκλωπα με δόλιο τρόπο, δίνει πλαστά στοιχεία, δείχνοντας για μια ακόμη φορά την ευστροφία του (310-316). Όταν ο Κύκλωπας τρώει κάποιους συντρόφους του, λυγίζει και οργίζεται (324-333). Γρήγορα όμως σκέφτεται πιο ψύχραιμα και συγκρατεί την οργή

του, δείχνοντας σύνεση (334-337). Είναι ικανός αρχηγός και φιλέταιρος μιας και προσπαθεί με κάθε τρόπο να σώσει τους συντρόφους του. Καταστρώνει και υλοποιεί ένα ευφυέστατο και παράτολμο σχέδιο. Ως αρχηγός βγαίνει τελευταίος από τη σπηλιά. Αναγνωρίζει το λάθος του να επιμένει να γνωρίσει τον Κύκλωπα, παρά την αντίθετη άποψη των συντρόφων του (248-249, 253)

2. σύντροφοι Οδυσσέα : παρουσιάζονται συνετοί και διορατικοί (248-249), αφού παρακαλούν τον Οδυσσέα να φύγουν από τη σπηλιά όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Αν και ο Οδυσσέας δεν συμφωνεί, παραμένουν υπάκουοι στις εντολές του αρχηγού τους. Σαστίζουν στη θέα του Κύκλωπα (262) και διστάζουν να τον αντιμετωπίσουν (285-286). Στη συνέχεια εμπιστεύονται τυφλά τον Οδυσσέα και υλοποιούν το ευφυές σχέδιό του.

3. Κύκλωπας : διαθέτει τεράστια σωματική δύναμη (259, 266-267) και προκαλεί τρόμο στον Οδυσσέα και τους συντρόφους του (262, 282-283). Είναι ασεβής και αλαζόνας, υπερτιμά τις δυνάμεις του και φέρεται ως υβριστής (300-304). Είναι ανθρωποφάγος (317-321, 344). Υστερεί σε πνευματικές ικανότητες, καθώς πείθεται με αφέλεια απ'τα λόγια του Οδυσσέα (310-316, 455). Αν και δυνατότερος από τον Οδυσσέα, ηττάται από αυτόν και εξευτελίζεται